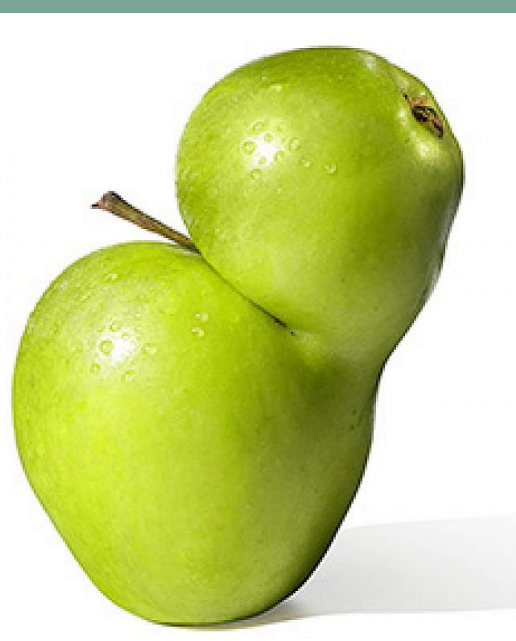

הכנס השנתי 2020
החטיבה לפסיכולוגיה
התפתחותית
הסתדרות הפסיכולוגים
בישראל

"נתיבי התפתחות -
בין תקינות ופתולוגיה"

מלון נווה אילן
11.02.2020-13.02.2020

חברות וחברים יקרים,

כמיטב המסורת שנוצרה במהלך 22 השנים האחרונות, אנו מתרגשים ונערכים לקראת המפגש המשמעותי שלנו- הכנס השנתי של החטיבה לפסיכולוגיה התפתחותית. שלושה ימים של למידה מעשירה ומגוונת, התפתחות מקצועית, יצירת קשרים והתעדכנות במתרחש במחקר ובשדה.

הכנס השנה יעסוק בטווח שבין נורמה ופתולוגיה. נושא רחב, אודותיו החלה לחשוב אנה פרויד, בספרה 'תקינות ופתולוגיה', שם התוותה את הרצף בין תקינות לפתולוגיה בהתפתחות ילדים, ואת יחסי הגומלין המורכבים ביניהם. במהלך הכנס נקדם חשיבה אודות שני הקצוות הללו, כיצד מוגדרים ולאיזה צורך. נחשוב עד כמה החלטות שמתקבלות נלקחות תוך התבוננות במערכת גורמים רחבת היקף, עד כמה מערך טיפולי של יחיד נשען על צרכי רבים ולהיפך, עד כמה היחסים במשפחה ובקהילה מצליחים לשאת את הפערים בטווח הזה, נבחן את מקומו של הפסיכולוג ההתפתחותי כגורם מעריך, מטפל ומונע פסיכופתולוגיה.

השנה נארח את פרופ' מארי דוזייר מאוניברסיטת דלוואר, שתציג בפנינו מודל התערבות מונעת, הממוקד לנושאים ספציפיים המזוהים כבעייתיים בקרב ילדים צעירים בסיכון.

במהלך הכנס אנו נעניק פרס לזכרה של דר' תמר ארז ז"ל, שנפטרה בחודש יולי השנה, בטקס שיערך בנוכחות בני המשפחה.

בנוסף להרצאות המליאה, בכנס יתקיימו שורה של סדנאות מגוונות ומעשירות, ביניהן סדנאות שיועברו על ידי ראשי שלוש המגמות המובילות ללימודי פסיכולוגיה התפתחותית (M.A) בארץ וזהו עבורנו כבוד מיוחד במינו!

בואו בהמוניכם!

חברות הועדה המארגנת של כנס החטיבה ההתפתחותית לשנת 2020: חמוטל יקיר, ענת עמית, שושי יעקובי, אילנה ויינר-ריבקה, לימור רייז, מיכל דביר קורן ואסנת רייכמן אייזיקוביץ

על תרומתה העצומה למען הפסיכולוגיה
ההתפתחותית
ולקידום המדיניות הציבורית להורות ולגיל
הרך בישראל
נעניק השנה פרס על
שמה ולזכרה

ד"ר תמר ארז ז"ל

1943 - 2019

Prof. Mary Dozier

Mary Dozier is Professor of Psychological and Brain Sciences at the University of Delaware. She obtained her Ph.D. from Duke University in 1983. She was named the Amy E. DuPont Chair in Child Development in 2007, and in 2016 was named the Francis Alison Professor, the university's highest faculty honor. Over the last 25 years, she has studied the development of young children in foster care and young children living with neglecting birth parents, examining challenges in attachment and regulatory capabilities. Along with her graduate students and research team, she developed an intervention, Attachment and Biobehavioral Catch-up, that targets specific issues that have been identified as problematic for young children who have experienced adversity. This intervention has been shown to enhance children's ability to form secure attachments, and to regulate physiology and behavior normatively, among other things. She is the 2019 recipient of the APA Urie Bronfenbrenner Award for Lifetime Contribution in Developmental Psychology in the Service of Science and Society. She has been continuously funded by the National Institutes of Health since 1989.

חמישי 13.02.20

7:00-8:00	יוגה/פילאטיס
8:00-9:00	ארוחת בוקר
9:15-10:30	הרצאה
10:30-11:00	הפסקה ופינוי חדרים
11:00-14:00	סדנה
14:00-15:30	ארוחת צהריים

רביעי 12.02.20

7:30-8:45	ארוחת בוקר
9:00-10:00	הרצאה
10:00-10:30	הענקת פרס ע"ש הגב' תמר ארז ז"ל
10:30-11:00	הפסקה
11:00-14:00	סדנה
14:00-15:30	ארוחת צהריים
15:30-16:00	הפסקה
16:00-17:00	הרצאה
17:00-18:00	הפסקה והתארגנות
18:00-19:30	ארוחת ערב
19:30-20:30	נסיעה לתיאטרון החאן
20:30-22:30	הצגה בתיאטרון החאן

שלישי 11.02.20

<h1>לו"ז הכנס</h1>	
<p>10:00-10:45 התכנסות ורישום</p>	
11:00-11:30	ברכות
11:30-13:00	הרצאה
13:00-14:30	ארוחת צהריים
14:30-15:30	מפגש מתמחים
15:00-16:00	קבלת מפתחות וחלוקת חדרים
<p>16:00-19:00 סדנה</p>	
19:00-21:00	ארוחת ערב והתארגנות
21:00-22:00	מפגש מדריכים

האיש שחשב שאשתו היא כובע

מחזה מאת פיטר ברוק ומארי-הלן אסטיין.
בהשראת ספרו של הנוירולוג הנודע אוליבר
סאקס, יצר הבמאי פיטר ברוק "מחקר תיאטרלי",
הכולל סדרה של מפגשים בין רופאים ומטופלים.
כל תמונה מפגישה אותנו עם מקרה נוירולוגי
משונה ומציבה אותנו מול תופעות מדהימות
ומתעטעות, שעשויות להתחולל במוח האנושי
שלנו, כמו: אוטיזם, טורט ועוד. בין המקרים הללו:
האיש שרואה רק חצי ממה שמולו ולכן מגלח רק
צד אחד של לחיו, האיש שאינו מצליח לדבר
בשפת אמו והאיש שחשב שאשתו היא כובע.

Prof. Mary Dozier

Attachment and Biobehavioral Catch-up is a preventive intervention that targets specific issues identified as problematic for young high-risk children. The intervention is designed to help parents behave in nurturing ways with their children so that children develop organized attachments to parents; to follow children's lead to enhance children's developing regulatory capabilities; and in non-frightening ways which serve to support secure attachments and regulatory capabilities. This talk will describe the rationale for the selection of the three intervention targets, present findings regarding the efficacy of the intervention, and discuss issues involved in disseminating the intervention with fidelity to other sites.

בין תקינות לפתולוגיה - מרחב להתבוננות על עבודתנו כפסיכולוגים התפתחותיים

כפסיכולוגים התפתחותיים אנו נדרשים לעיתים לקבוע, האם ההתפתחות היא בטווח הנורמה. לקביעה שהתפתחות היא חריגה, השלכות רגשיות ומעשיות עבור הילד ומשפחתו. מתוך הבנה לאחריות שמופקדת בידנו, אנו משתדלים לאבחן באופן מושכל ואובייקטיבי, אלא שישנם גורמים רבים המשפיעים עלינו. בהרצאה נתבונן בגורמים אלו דרך שלוש עדשות: הפסיכולוגית, הסוציולוגית וההיסטורית. נתוודע לתהליכים הרגשיים והקוגניטיביים, חלקם לא מודעים, המשפיעים על קבלת החלטות שלנו בתהליך האבחון. נבחן בעיניים סוציולוגיות את תפקיד הפסיכולוג כחלק ממערך הכוחות בחברה, ובמבט היסטורי ננסה להבין את השפעות העידן, שבו אנו חיים על האבחונים שאנו עורכים.

חמוטל יקיר

פסיכולוגית התפתחותית ארצית בקופת חולים מאוחדת, מנהלת היחידה ההתפתחותית בשירות הפסיכולוגי חינוכי בכפר סבא ועובדת בקליניקה פרטית.

תינוקות אכפתיים: על התפתחות מוקדמת של אמפתיה ועל העדרה בשנה הראשונה לחיים

בהרצאה תעשה סקירה של ממצאים עדכניים לגבי התפתחות אמפתיה בתקופת הילדות והשימוש בידע לגבי התפתחות נורמטיבית של אמפתיה לזיהוי מוקדם של מצבים המאופיינים בהעדר אמפתיה כגון אוטיזם.

ד"ר רונית רוט חנניה

פסיכולוגית התפתחותית מומחית-מדריכה. עבדה שנים רבות בשירות הציבורי כפסיכולוגית התפתחותית בכירה כולל בתפקיד הפסיכולוגית האחראית במכון להתפתחות הילד בתל השומר. מרצה במכללה האקדמית תל-אביב יפו במגמה ההתפתחותית ומנחה סטודנטים לתארים מתקדמים. עוסקת במחקר בתחום התפתחות הרגשית-חברתית (במיוחד התפתחות אמפתיה אצל תינוקות), וכן במחקר המתמקד באיתור מוקדם של ASD. מומחית באבחון והערכת התפתחותם של תינוקות בשנות החיים הראשונות

הרצאה - יום חמישי

תרומתו של המושג

"שותפות הורית"

(co-parenting) לתהליך הערכה

והטיפול בגיל הינקות

המושג "שותפות הורית" הוגדר ע"י מק הייל ובא לתאר את האופן בו ההורים עובדים כ"צוות" מול ילדיהם.

מדובר במושג טריאדי, בשונה ממושג ההתקשרות אשר דיאדי ביסודו. נפתח את הבנת המושג דרך הצגת הריאיון של השותפות ההורית. דרך הצגת מקרה קליני, נראה כיצד ניתן להשתמש בו הן ככלי הערכה והבנת התסמינים של התינוק/פעוט, והן כבסיס לטיפול טריאדי. דרך המקרה הקליני, נתייחס למה שאנו מכנים "המערך של שותפות הורית" (Co parenting Constellation) כייצוג מופנם של כל הורה על השותפות ההורית של הוריו בילדותו, וכיצד הפיכתו להורה בעצמו מעורר את המערך הזה.

ד"ר מירי קרן

פסיכיאטרית ילדים ונוער, מנהלת את היחידה לגיל הינקות של המרכז גהה, שירותי בריאות כללית. מרצה בכירה בפקולטה לרפואה באוני' ת"א, יו"ר הסקציה לפסיכיאטריה פרינטלית באיגוד העולמי לפסיכיאטריה ונשיאה יוצאת של האיגוד העולמי לבריאות הנפש של התינוק.

רשימת הסדנאות

נוכח המגוון הרב של הסדנאות, והרצון לתת לכולם להירשם לפי בחירתם, אנו פותחות רישום מוקדם לסדנאות על בסיס מקום פנוי בסדנה.

כל משתתף יוכל לבחור סדנה ארוכה המתפרשת על פני יומיים וסדנה קצרה או לחילופין 3 סדנאות קצרות

הקדימו את הרישום ותוכלו להרוויח, בנוסף להנחה הכספית, גם מקום מובטח בסדנה שבחרתם.

שלומית קנטופסקי - יחסי גוף נפש בגיל ינקות כתשתית להתפתחות נפשית בהמשך החיים

פרופ' נעמה עצבה פוריה - בין קשיים התפתחותיים נורמטיביות לפסיכופתולוגיה: מניעה וטיפול

ד"ר יונית שולמן - פסיכותרפיה בילדים בגיל הרך עם אוטיזם: ייחוד וסוגיות

אדיבה חורב - שימוש בספרי חיים כטכניקה טיפולית

לימור רייז וענת ורזגר - לנוע מסרבנות ותקפנות-לוויסות והחזקה באמצעות מיינדפולנס

ד"ר נעמה צורן - לתת לכל ילד וילדה לטפס את ההר שלהם/- רג'יו אמיליה

יהודית הראל - הערכה דיאדית רב מימדית

רונית שרף - "מי ששפתיו חתמות מפטפט בקצה האצבעות" פחיד. השפעת הסודות על קשר הורה ילד

אורה ברקן - התפתחות מינית ומגדרית מהרחם ועד התלם: בין נורמטיביות לפסיכופתולוגיה

רשימת הסדנאות לבחירה

ד"ר אילת ארז - השבר הבסיסי-רישום בנפש של אזורי הטראומה ההתייחסותית

פרופ' מארי דוזייר

נעמה קלזנר לוין - אילמות סלקטיבית בגיל הרך - הערכה וטיפול

ד"ר דנה שי וד"ר דפנה דולברג - קידום המנטליזציה ההורית

גל תמים סיקולר וד"ר מיכל פרוי - שימוש בכלים דיאגנוסטיים להבנת עולמו הפנימי של הילד

פרופ' מארי דוזייר

פרופ' דוד אופנהיים - התקשחות בקרב ילדים עם אוטיזם וחשיבות התבונה ההורית

גילי אגר - על שיווק הקליניקה כהליך משחקי ומעצים

אבי שרף - העברה והעברה נגדית בטיפול בילדים

כפיר נוי - איתור זיהוי מאפייני הפרעת קשב וריכוז בגיל הרך

דנה ארהרד-וייס - ביישנות והמנעות חברתית בגילאים הצעירים

העברה והעברה נגדית בטיפול בילדים

הרהורים על התפתחות המושגים,
שינויים בהבנתם והמשגתם לאור תאוריות של
יחסי אובייקט וגישות התייחסותיות,
וייחודיותם בעבודה עם ילדים.

אבי שרוף

פסיכולוג קליני מדריך. מרצה במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת
תל אביב ובתוכניות לפסיכותרפיה באוניברסיטת חיפה, בר אילן
ובברזילי באשקלון. לשעבר פסיכולוג ראשי במרכז לבריאות הנפש
נס ציונה. חבר בצוות ההיגוי של חטיבת הילדים והנוער של האגודה
הישראלית לפסיכותרפיה פסיכואנליטית. מנהל אקדמי של התוכנית
לפסיכותרפיה בילדים ובנוער בגישה פסיכואנליטית, בי"ס לעבודה
סוציאלית, אוניברסיטת תל אביב.

ביישנות והמנעות חברתית בגילאים הצעירים: גישה טיפולית התפתחותית לעבודה עם הורים

למרות היותה מאפיין אנושי נורמלי ושכיח, ביישנות מהווה גורם סיכון למגוון קשיים רגשיים, חברתיים והסתגלותיים. להורים יש יכולת השפעה משמעותית האם הביישנות תוותר לא יותר ממאפיין אחד של הילד או שמא תתהווה לכדי בעיה הפוגעת בהתפתחותו ורווחתו של הילד הצעיר. בסדנה זו נתאר את המאפיינים והגורמים לביישנות והמנעות חברתית ונתאר גישה טיפולית התפתחותית מבוססת מנטליזציה המסייעת להורים להתמודד עם מאפיינים אלו בילדם ולתמוך בהתפתחותו/ה. המשתתפים מוזמנים להציג מקרים לחשיבה משותפת בהתאם לגישה זו.

ד"ר דנה ארהרד-וייס

פסיכולוגית התפתחותית מומחית. פסיכולוגית במרפאה להפרעות אכילה בגיל הינקות בבית חולים שניידר. עד לאחרונה חוקרת אורחת במחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת סטנפורד. ממפתחות "חושבים רגשות" סדנאות ויסות רגשי מבוססות מחקר להורים לילדים על הספקטרום האוטיסטי. קליניקה פרטית ברמת השרון.

סדנה קצרה- יום שלישי

"חדר משלך" -

על שיווק הקליניקה

כתהליך משחקי ומעצים

בסדנה ניגע בקונפליקט המקצועי הגדול שבין הרצון העמוק והכן לסייע למטופלים הנכנסים בדלתנו, לבין הצורך לגבות מהם תשלום ולשווק את עצמנו. נעבוד על חידוד הנרטיב המקצועי שלנו, על דרכי שיווק עדינות שעולות בקנה אחד עם התפיסה המקצועית שלנו, על הצבת יעדים כלכליים ועל התנהלות בירוקרטית ומול הרשויות.

גילי אגר

פסיכולוגית קלינית ויזמית בעולם הטיפול. מנהלת את "טיפול קרוב", מיזם המעניק טיפול בשיחות וידאו לישראלים בעולם, וכן את "לימוד קרוב" פרויקט הכשרות מקצועיות אונליין לפסיכולוגים, שגולת הכותרת שלו היא תכנית האונליין השנתית ללימודי פסיכותרפיה: "לימוד פסיכותרפיה קרוב", המאפשרת ללמוד מהאנליטיקאים והחוקרים הטובים בארץ ובעולם, בזמנים גמישים ובלי לצאת מהבית.

התקשרות של ילדים עם אוטיזם עם אימהות ואבות וחשיבות התובנה ההורית

בעבר היה נהוג לחשוב כי ילדים צעירים על ספקטרום האוטיזם אינם יכולים ליצור קשרים קרובים או אינם מעוניינים בקשרים אלה. המחקר בתחום ערער תפיסה זו ותעד כיצד ילדים אלו יוצרים התקשרויות עם אימותיהם, וחלקם אף מבססים התקשרויות בטוחות. כיצד נראית התקשרות בטוחה בקרב ילדים צעירים עם אוטיזם? ומה הקשר שלה לחומרת ההפרעה? נענה על שאלות אלו באמצעות דוגמאות ממחקר אותו ערכנו. מחקרי ההתקשרות מראים גם כי ילדים בהתפתחות הטיפוסית יוצרים התקשרויות לא רק לאימותיהם אלא גם לאבותיהם, אך עד היום לא נחקרה התקשרות אב-ילד באוטיזם. מחקר חדש שנערך במעבדתנו מראה דימיון אך גם שוני בהתקשרות של ילדים עם אוטיזם לאבות ואימהות, ויש עדיין שאלות לא פתורות לגבי ממצאים אלו בהן נדון. לבסוף, מחקרי התקשרות בהתפתחות הטיפוסית מצביעים על רגישות אימהית ותובנה לעולמו של הילד כיוצרי תשתית להתקשרות בטוחה, אך האם ממצאים אלו רלוונטיים גם כלפי ילדים על ספקטרום האוטיזם? האם ניתן להבין את עולמם הפנימי והאם הדבר קשור להתקשרות אותה הם יוצרים? דוגמאות וממצאים ממחקרינו יעזרו לנו לענות על שאלות אלו.

פרופ' דוד אופנהיים

פסיכולוג התפתחותי בבית הספר למדעי הפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה וראש המרכז לחקר התפתחות הילד באוניברסיטה זו. מחקריו עוסקים ביחסי ההתקשרות בין ילדים והוריהם במדגמים נורמטיביים ובמדגמי סיכון תוך שימוש במחקרי אורך. יחד עם פרופסור נינה קורן-קריא דוד חוקר את החשיבות של התובנה ההורית לעולמו הפנימי של הילד להתפתחות הרגשית-חברתית של ילדים בהתפתחות הטיפוסית וכן במדגמים של ילדים על ספקטרום האוטיזם, וכן את השיח הרגשי בין ההורה והילד לאורך שנות הילדות. דוד כותב ומרצה על ההשלכות של ממצאי המחקר הבסיסי לעבודה טיפולית עם הורים וילדים.

למה הוא כל הזמן זז? איתור וזיהוי מאפייני הפרעת קשב וריכוז בגיל הרך

בסדנא נאפיין כיצד ניתן לזהות בגיל צעיר (גיל שנתיים-שלוש) מאפייני הפרעת קשב וריכוז על סוגיה השונים (היפראקטיביות, הפרעת קשב, הטיפוס המשולב) וכיצד נבחין בין אופי - טמפרמנט סוער וקושי בהתמדה אצל ילדים (כפי שהורים מדווחים) לעומת חשד להפרעת קשב וריכוז נעסוק גם בחשיפה לשאלונים וכלי איתור ואבחון שונים בגיל צעיר המאפשרים לזהות הפרעת קשב וריכוז.

כפיר נוי

פסיכולוג התפתחותי וחינוכי מדריך. מנהל היחידה ההתפתחותית בשפ"ח רמת גן, עובד במכון להתפתחות הילד בתל השומר, במרכז לגיל הרך ברמת עמידר ובקליניקה פרטית.

סדנה קצרה - יום שלישי/ רביעי

Prof. Mary Dozier

The original Attachment and Biobehavioral Catch-up (ABC) Intervention was developed and tested for parents of babies between the ages of 6 and 24 months. Subsequently we adapted the intervention for toddlers (2-4 year olds), for children adopted following orphanage care, and for use in the prenatal/early infancy period. In addition, principles from ABC were borrowed to enhance “visitations” between foster and birth parents and children. These adaptations will be discussed in this workshop.

הסדנה מיועדת למדריכים בלבד

אילמות סלקטיבית בגיל הרך- הערכה וטיפול

בסדנא יוצג מודל טיפול אינטגרטיבי לטיפול באילמות סלקטיבית. נעמיק בהבנת ההפרעה על שלל היבטיה – היסטוריה, אתיולוגיה, אפידמיולוגיה וקומבידיות. מופעי ההפרעה השונים, ומופעיה על הרצף ההתפתחותי, מופעים "אישיותיים" וטמפרמנטים שונים המאפיינים ילדים הסובלים מאילמות סלקטיבית, קשרים והבדלים בין אילמות סלקטיבית וחרדה חברתית, דינמיקה משפחתית משמרת הפרעה ועוד. נרחיב ונעמיק בהצגת מודל טיפולי אינטגרטיבי לטיפול בהפרעה, המותאם להתערבות בגיל הרך. בסדנא זו נפרט בדוגמאות רבות, יישומיות וקונקרטיות -כיצד מטפלים באילמות סלקטיבית עם כל אחד מהגורמים – הילד, ההורים ומערכת החינוך, תוך דגש על הפרקטיקה העדינה של אינטגרציה בין חשיבה ותובנה דינמית לבין הטכניקות ההתנהגותיות המרכזיות בטיפול זה. הסדנא מבקשת להוות נדבך מעשי בהכשרת פסיכולוגים התפתחותיים לטיפול ספציפי באילמות סלקטיבית, בהיותם ב"קו הראשון" של אנשי הטיפול הפוגשים ילדים עם אילמות סלקטיבית בגיל המתאים ביותר להתערבות טיפולית להפרעה זו.

נעמה קלאוזנר לוין

פסיכולוגית קלינית

עובדת במרפאה לאילמות סלקטיבית בשניידר וקליניקה פרטית

קידום המנטליזציה ההורית- מהמחקר לקליניקה ובחזרה

בסדנה יוצג לעומק מושג המנטליזציה ההורית, תרומתו להתפתחות רגשית-חברתית בקרב תינוקות וילדים וכן מנטליזציה הורית כגורם חוסן במצבים של אתגור הורי. נדון במצבים של קריסות מנטליזציה והגורמים להן מהמחקר והקליניקה. בסדנה יוצגו גישות וכלי מדידה להערכת מנטליזציה הורית מילולית וגופנית הלקוחות מתחום המחקר ויודגם כיצד ניתן ליישמן לתחום ההתערבות הטיפולית. כך, שימוש בצפייה בוידאו לקידום המנטליזציה ההורית הגופנית וכן עבודה טיפולית עם הורים לקידום המנטליזציה ההורית ולאיתור קריסות מנטליזציה ותיקונן. לבסוף, נדון באפשרות לראות בקידום המנטליזציה ההורית מטרה טיפולית ואמצעי להערכת יעילות הטיפול.

ד"ר דנה שי, פסיכולוגית, ראשת מרכז SEED לחקר התפתחות רגשית מוקדמת ומנהלת המעבדה ההתפתחותית המכללה האקדמית תל אביב יפו. מלמדת בארץ ובעולם ועורכת שיתופי פעולה בינלאומיים בתחום ההתפתחות הבינאישית המוקדמת, עם מוקד מחקרי ייחודי במנטליזציה הורית גופנית. חוקרת התפתחות רגשית-חברתית בינקות במארג המשפחתי. **ד"ר דפנה דולברג**, פסיכולוגית קלינית והתפתחותית, ראשת המגמה הקלינית וחברת סגל במגמה ההתפתחותית המכללה האקדמית ת"א יפו. מטפלת וחוקרת את תחום המנטליזציה ההורית באוכלוסיות נורמטיביות ובאוכלוסיות בסיכון ופועלת לשילוב המחקר ההתפתחותי עם חשיבה טיפולית דינמית ואינטגרטיבית בהתערבויות עם ילדים והורים.

"ציור לי כבשה"-

שימוש בכלים דיאגנוסטיים להבנת עולמו הפנימי של הילד

פעמים רבות אנו מתלבטים לגבי שימוש בכלי הערכה בעלי אופי השלכתי בגיל הרך. בסדנה זו נרצה להעמיק בכלים דיאגנוסטיים לצורך הבנת תפקודו ועולמו הפנימי של הילד. בסדנה נציג את האספקטים ההתפתחותיים, הויזו מוטוריים וההשלכתיים בעבודה עם מבחן הבנדר II. בחלק השני של הסדנא נתמקד באינטגרציה של כלים השלכתיים שונים (HTP, CAT, Bender - II), לצורך העמקה בהבנה תפקודו הרגשי של הילד. נשים דגש על התבוננות, איסוף מידע וכתיבה דרך דוגמאות קליניות מעבודה עם ילדים. להשתתפות בסדנא נדרש ידע מוקדם בהכרות והעברת מבחנים השלכתיים (CAT, HTP). אנו מזמינות את המשתתפים להבאת מקרים דיאגנוסטיים להתלבטות וחשיבה משותפת בקבוצה.

גל תמים סיקולר וד"ר מיכל פרוי

גל תמים סיקולר- פסיכולוגית התפתחותית מומחית, חינוכית מדריכה. עובדת ביחידה הפסיכיאטרית לגיל הרך, ביה"ח סורוקה. מרצה במגמה לפסיכולוגיה חינוכית באוניברסיטת בן גוריון. ד"ר מיכל פרוי- פסיכולוגית התפתחותית מדריכה. עובדת ביחידה הפסיכיאטרית לגיל הרך, ביה"ח סורוקה. מרצה במגמה לפסיכולוגיה התפתחותית, האקדמית ת"א-יפו ואוניברסיטת בן גוריון.

השבר הבסיסי - רישום בנפש של אזורי הטראומה ההתייחסותית

בסדנה נדון בהשלכות הטראומה ההתייחסותית (Relational trauma) על התפתחות העצמי המתהווה ובהשפעתה על התפתחות מרחב נפשי סימבולי והיכולת להיות בקשר. נעמיק בהבנה תאורטית-פסיכודינאמית של אזורי הטראומה המוקדמת ביחסי הורה ילד; החל ברוח מושגיהם הראשוניים של באליונט, פרנצי, חאן וויניקוט ועד להמשגות של תאורטיקנים מרכזיים מהתאוריה ההתייחסותית, תוך הבנת משמעויותיהם להערכה וטיפול בטראומה ההתייחסותית ובטראומה מורכבת. בסדנה ישולבו גם סקירות של מחקרים התפתחותיים, סרטונים על תצפיות בתינוקות ותאורי מקרים בתחום. נדון ונעמיק באתגרי המטפל וחוויתו המורכבת בעבודה עם אזורי טראומה ראשוניים אלו ובהשלכותיהם המשמעותיות למהליך הטיפול.

##הסדנה מיועדת למתמחים בלבד##

ד"ר אילת ארז

פסיכולוגית קלינית וחינוכית בכירה. מרצה בבית הספר לפסיכותרפיה, במסלול ילדים ונוער, באוניברסיטת תל אביב ובבית הספר לטיפול הורה-ילד. פסיכולוגית בכירה בעמותה לילדים בסיכון ומדריכה צוותים במסגרות שונות. מטפלת בקליניקה פרטית.

סדנה ארוכה- ימי רביעי וחמישי

הגוף כמיכל למצוקות נפשיות: יחסי גוף-נפש בגיל הינקות כתשתית להתפתחות נפשית בהמשך החיים

יחסי גוף-נפש בגיל הינקות מקבלים ממד ומשמעות חדים במפגש עם תינוקות שראשית חייהם מאופיינת בהעדר וחסך קשים. אולם הגוף הינו כלי דרכו מתבטא חלק גדול מהמפגש של תינוק עם העולם הסובב אותו. מה נדרש על מנת שיישמר איזון מותאם בין גופו המתפתח של תינוק לבין נפשו המתפתחת? כיצד נוצרים עיוותים במרקם יחסים זה ומהן השלכותיהם של עיוותים אלו? בסדנה נעסוק בהבנה מעמיקה של האופן בו הגוף הופך להיות המיכל למצוקות נפשיות כבר בחודשי החיים הראשונים ומשמעות הדבר לגבי בריאות הנפש של הילד המתפתח והמבוגר בהמשך חייו. נתייחס לנקודות מבט תיאורטיות שונות, ונכיר גישות קליניות שמציעות התייחסויות טיפוליות רלבנטיות למצבים בהם הגוף הופך להיות כלי ביטוי מרכזי למצוקות. הסדנה תלווה בקטעי וידיאו ובתיאורי מקרה שיובאו מתוך ניסיונה הקליני של המנחה.

הסדנה מיועדת למומחים ומדריכים בלבד

שלומית קנוטופסקי

פסיכולוגית התפתחותית מדריכה. יו"ר הוועדה המקצועית לשעבר. כיום מדריכה בעמותה לילדים בסיכון במגזר היהודי והערבי, מדריכה במרכזים טיפוליים במגזר הדרוזי, מדריכה צוותים של מנחות אומנת חירום, מלמדת בתכנית פסיכותרפיה במכללת צפת וכמו כן עובדת בקליניקה פרטית.

בין קשיים התפתחותיים נורמטיביות לפסיכופתולוגיה: מניעה וטיפול

"אין תינוק בלי אם/אב" - רעיון חשוב זה של וויניקוט מהווה את הבסיס למניעה ולטיפול בפסיכופתולוגיה בילדות. לאורך ההתפתחות הילד וההורה נמצאים באינטראקציה תמידית. על מנת ליצור יחסים מיטיבים, עליהם למצוא את ההתאמה והקצב הנכון לדיאדה. בסדנה נדון כיצד ההתפתחות של הילדים לאורך החיים משפיעה על התפתחות ההורים, וכיצד לאורך הדרך ישנן נקודות חיכוך המקשות על היחסים ומאתגרות אותם. נקודות אלו מהוות הזדמנות לעצירה ומחשבה על עולמו הפנימי של הילד ושל ההורה ומשם החלטה כיצד לפעול על מנת לייצר איזון מחדש. בהעדר עצירה ותהליכי חשיבה רפלקטיביים, ישנו סיכון להפרת האיזון ביחסים ולקשיים בהתפתחות הילדים אשר יבואו לידי ביטויי פסיכופתולוגיה. מקומם של ההורים בהתפתחות הילדים והצורך בהתפתחות הדדית יודגם תוך למידה של מוקדים התפתחותיים מרכזיים בינקות (בעיות האכלה), בגילאי הגן (פרידה מטיטול) ולאורך הילדות התיכונה וההתבגרות (מקומו של השלישי "הסוללרי" בקשר).

פרופ' נעמה עצבה פוריה

ראשת המגמה לפסיכולוגיה התפתחותית במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת בן-גוריון. ראשת "מרכז דואט" לפיתוח יכולת רפלקטיבית בקרב הורים וצוותי חינוך. פסיכולוגית התפתחותית מומחית. מטפלת ביחידה הפסיכיאטרית בגיל הרך בסורוקה.

פסיכותרפיה בילדים בגיל הרך עם אוטיזם: ייחוד וסוגיות

פסיכותרפיה בילדים עם אוטיזם בגיל הרך מציבה בפנינו מורכבות מיוחדת, הן ברמת ההמשגה, התיאוריה ומטרות הטיפול, והן מבחינת טכניקה. המורכבות של העבודה עם הילד הצעיר מאד עם אוטיזם עלולה להוביל את המטפל לקוטב של עשיית יתר- פעלתנות יתרה ו"רעש", שבתוכו קשה מאד לשמוע את קולו של הילד, שתכופות כמעט לא ניתן לשמיעה. לחילופין עלול המטפל לסגת למקום של חוסר אונים, חוסר עשייה וחוסר תנועה, שבשילוב עם החזרתיות והנוקשות המאפיינת את החלקים האוטיסטיים של האישיות, עלולה להוביל לפסבדו- טיפול, ללא תנועה ושינוי. כיצד יכול המטפל למצוא את הדרך לסייע לילד שלפניו? בסדנא הנוכחית נחשוב יחד, הן דרך מושגים תיאורטיים, של ריד, אלוורז, רוד ואחרים, והן דרך העמקה בחומר קליני, על העבודה הטיפולית המורכבת הזו. תועלה הטענה כי לצד ההתאמות והשינויים המושגיים והטכניים הנדרשים בעבודה עם הילד הצעיר עם האוטיזם ומשפחתו, עדיין מטרת הטיפול דומה לזו של ילדים ואנשים "רגילים"- לאפשר לאדם "לאהוב ולעבוד" בלשונו של פרויד, למצוא דרך אל הזולת וחיים שיש בהם יצירתיות והגשמה עצמית.

ד"ר יונית שולמן

פסיכולוגית קלינית מדריכה, מנהלת אקדמית של מסלול ללימודי פסיכותרפיה בילדים ובנוער בגישה פסיכואנליטית, פסיכולוגית ראשית בעמותה לילדים בסיכון. מרצה, מלמדת ומדריכה במסגרות שונות בנושאים הקשורים בטיפול בילדים ונוער ובטיפול באנשים עם אוטיזם לאורך טווח החיים.

"מה הסיפור שלך? - שימוש בסיפורי חיים כטכניקה טיפולית"

השימוש בספרים ובסיפורים, כמו השימוש במשחקים ובציורים, הוא כלי טבעי בעבודה הטיפולית עם ילדים. בעבודה הטיפולית אנו עושים שימוש בספרים לצורך עיבוד של נושא (ביבליותרפיה), אנו משתמשים בספרים כדי להסביר תופעה ואנו עושים שימוש ב"סיפור החברתי" בעבודה עם ילדים על הספקטרום. בסדנא זו ברצוני להציג שימוש ב"סיפור חיים" כטכניקה טיפולית (מוכר יותר ככלי מחקר איכותני). השימוש בכלי זה, המבוסס על עקרונות נרטיביים - נותן מענה טיפולי בשלושה מישורים: טיפול בהורה (שלב כתיבת הסיפור), טיפול בילד, וטיפול ביחסי הורה-ילד. בסדנא זו אציג את הרציונל שעומד מאחורי השימוש בכלי, המקרים בהם נכון להשתמש בו, אתאר את התהליך ואדגים באמצעות סיפורים שונים. כמו כן, נעסוק בדילמות והשאלות שהשימוש בכלי מעלה.

אדיבה חורב

פסיכולוגית התפתחותית מדריכה,

פסיכולוגית ראשית במכון להתפתחות הילד בסורוקה

"מי ששפתיו חתומות מפטפט בקצה האצבעות" פרויד

במובן הדינמי סוד הינו תוכן נפשי אותו לא היה זולת משמעותי מסוגל לשמוע. דינמיקה של כשל בהכלה. (אהרוני 2005). סודות גדולים חוסמים וסותמים את המיכל האימהי, מחבלים בתהליכי הכלה והתמרה. ילד הגדל בסביבה אפופת סודות מוצא את מיכל ההכלה אטום וסתום ברוחות רפאים מן העבר אשר חוסמות את הדרך להכרה וידיעה. מתפתח מכניזם המחייב נסיגה ל"מקלט נפשי". מקלט המשמש מקום בו ניתן לנוח מפני חרדה וכאב בלתי נסבל. המחסה הזו מהווה נסיגה מהמציאות ואינו מאפשר התפתחות וצמיחה. הסדנא תיפתח פתח להכרה וחשיבה על השפעת סודות במשפחה ועל הקשר הראשוני הורה ילד. נדון במושגים תיאורטיים הקשורים לסודות עם חיבור לסוגים שונים של משפחות אשר מתמודדות עם סודות מסוגים שונים.

רונית שרף

פסיכולוגית התפתחותית מומחית, מדריכה. מרצה בבית ספר ל"טיפול הורה ילד", מרצה מובילה בתכנית מימ"ד הנותנת מענה טיפולי לילדי אומנה והוריהם הביולוגיים. שותפה לצוות הוראה במכללה האקדמית תל אביב יפו. בוגרת תכנית הכשרה והדרכה בגישת CPP. מדריכה במספר מסגרות התפתחותיות. בעלת קליניקה פרטית

סדנה קצרה- יום חמישי

התפתחות מינית ומגדרית

מהרחם ועד התלם:

בין נורמטיביות

לפסיכופתולוגיה

"אם יש סקס אחר הביאווהו לכאן ונדעהו נדבר גלויות, יש או אין." (מתוך: שיר קדמשנתי/יונה וולך). בעידן שבו הנושא החם הוא ריבוי מיניות (פאן-סקסואליות), ריבוי מגדרי (ג'נדר-בלנדר) וריבוי אהבות (פוליאמוריה), הפסיכולוגיה ניצבת אל מול שאלות חדשות ביחס לתיאוריות התפתחותיות: איך אפשר לדבר על התפתחות עצמי בעל זהות לכידה ואינטגרטיבית כאשר אין הזדהות עם מגדר אחד בלבד אלא תנועה בין מגדרים שונים? מתי אימוץ מאפיינים של מגדר אחר הוא בגדר ניסוי וטעייה משחקיים ומתי מדובר במרכיב זהותי מרכזי? בסדנה זו נעסוק בהתפתחות המינית והמגדרית מהינקות, דרך הגיל הרך ועד לילדות המוקדמת. נתאר את התפתחות המין מבחינה פיזיולוגית ולצדה את התפתחות המגדר, ונבין את ההבדלים בין מין למגדר. המשתתפות ים בסדנה יקבלו ידע תיאורטי ומעשי שיוכל לסייע להתמודד עם סוגיות המין והמגדר במפגש עם הורים וילדים בקליניקה ובמסגרות חינוכיות.

אורה ברקן

פסיכולוגית קלינית, מטפלת בקליניקה פרטית בכפר ביל"ו במבוגרים, מטפלת במרפאת "חוה" וביחידה לטיפול יום אם-תינוק בביה"ח שיבא-תל השומר, חברת צוות ב"הורותא" ומלמדת בביה"ס להדרכת הורים "בשביל המשפחה". בתוך הגזרות הטיפוליות מתעניינת בקשר בין פסיכולוגיה ומגדר.

לנוע מסרבנות ותוקפנות - לוויסות והחזקה בעזרת מיינדפולנס

עבור הורים רבים, כשהילד מגיב בסרבנות והתפרצויות זעם לאורך זמן בבית או במסגרת, נוצרת חוויה של מצוקה, פגיעות, וירידה בסיפוק ההורי עד כדי תחושת כישלון. ההורים עלולים להגיב לכך במספר דרכים, למשל: לנסות למנוע מצבים אלה בכל מחיר; להגיב בביקורתיות; או להגיב בחוסר עקביות, פעם כך ופעם כך. ילד סרבן ו/או המרבה להגיב בתוקפנות ישירה, מפנים חוויה רגשית של "ילד רע". הוא חרד מפני הנזקים של התוקפנות שלו, קל להעליב אותו ולהוציאו מאיזון, והחוויה הפנימית שלו שברירית ולא בטוחה. בעזרת טכניקות של מיינדפולנס, אפשר ללמד ילדים והורים לשים לב לרגשות, תחושות גוף ומחשבות, מבלי להגיב אליהם. השהיית התגובה מאפשרת להשתחרר מדפוסי חשיבה והתנהגות קודמים. אז, אפשר לבחור באיזה אופן להגיב לאירועים שמתרחשים. במהלך הסדנא נתנסה בכלים שונים מעולם המיינדפולנס, שמתאימים גם לילדים צעירים, כולל שימוש במשחקים ובאמצעי המחשה.

לימור רייז- פסיכולוגית התפתחותית וחינוכית מומחית, ומומחית לטיפול קוגניטיבי-התנהגותי (CBT). עבדה בשירותים פסיכולוגיים חינוכיים וביחידות התפתחותיות ורפואיות. כיום - בקליניקה פרטית ברעננה, ובמכון שיטות, מרצה במדרשה.

ענת ורזגר- מטפלת באומנויות, מומחית לטיפול קוגניטיבי-התנהגותי (CBT), מורה ליוגה. עבדה במסגרות שונות של משרד החינוך ומשרד הבריאות. מרצה בתוכנית ללימודי CBT בטיפול הורי, זוגי ומשפחתי בתה"ש, בעלת קליניקה פרטית ברעננה ובמכון שיטות.

הגוף זוכר: מודל ה-AIP לטיפול הורה- ילד בטרומות מוקדמות

בסדנה נעסוק בהשפעת טראומה רפואית מוקדמת בגיל הינקות על תהליכי ההתפתחות והוויסות. נתבונן בקשרים שבהווה ונבחן את הקשר שלהם לזיכרונות העבר הלא מעובדים. נכיר את התהליכים הנורולוגיים המתרחשים במערכת ה-AIP כאשר ההורים מתקשים לאורך זמן להכיל ולהרגיע מתח. באמצעות תיאורי המקרים, נלמד להעריך את התהליכים המוקדמים הקשורים לחוויות ולזיכרונות הטרומתיים, ונתכנן טיפול יצירתי במסגרת פרוטוקול EMDR, תוך מתן דגש לחיזוק תהליכי ההתקשרות של הדיאדה בשלבי ההכנה ועד לעיבוד הטרומה.

אסתר בר-שדה

פסיכולוגית חינוכית מומחית ומדריכה, ניהלה את שפ"ח נצרת עלית. מרצה במכללת "אורנים" ומכשירה אנשי טיפול בגיונט ישראל, ובתוכנית הלאומית 360. מטפלת בקליניקה פרטית ומדריכה בתחום הטיפול ממוקד הטרומה במסגרות שונות. מעבירה סמינרים בתחום הטיפול בילדים נפגעי טראומה ב-EMDR בארץ וברחבי העולם, כותבת ומפתחת פרוטוקולים ייחודיים לעבודה עם ילדים. נציגה בחטיבת הילדים של EMDR-Europe.

ברברה ויזנסקי

פסיכולוגית קלינית מדריכה, בעלת ניסיון רב בטיפול בילדים ומתבגרים נפגעי טראומה. עבדה שנים רבות במרפאת פסיכיאטרית לילד ולמתבגר במרכז רפואי "שיבא" תל השומר. כיום עובדת בקליניקה פרטית, מרצה במסגרות שונות, וכותבת מאמרים מקצועיים ופרוטוקולים בתחום EMDR. ברברה הוכשרה כ-Facilitator EMDR בארצות הברית ובישראל וכ-European Child Trainer. נציגה בחטיבת הילדים של EMDR-Europe.

לתת לכל ילד וילדה לטפס על ההר שלהם/ן

כשהמבוגר נוכח - הילד אינו שוכח (לוריס מלגוצי).

הסדנה תתמקד בתרומה הייחודית של גישת רג'יו אמיליה (איטליה) לאיכות בלתי מתפשרת של מסגרות חינוכיות מלידה. נתמקד במושגים כמו: פדגוגיה של יחסים, מודעות פדגוגית והשפעתה על איכות האינטראקציה בין מורים/ות, ובעיקר על תהליכי הדרכה במערכות חינוכיות. הסדנה אינטראקטיבית ובה נשמע דוגמאות מהשטח וננתח אותן יחד לאור הדרך הייחודית של רג'יו אמיליה.

ד"ר נעמה צורן

פסיכולוגית, יועצת למערכות חינוך, נציגה רשמית של גישת רג'יו אמיליה בישראל

הערכה דיאדית רב ממדית

הורה וילד נכנסים לחדר הטיפול? על מה להסתכל? בסדנא יתוארו 10 ממדים לתצפית באינטראקציה הורה-ילד. הממדים שאובים מתיאוריות התפתחותיות ופסיכואנליטיות, ותואמים את המודל הדיאדי החיפאי. הערכת האינטראקציה בעזרת תצפית מבוססת על הממדים, נותנת תמונה על החוזקות ועל הקשיים של הדיאדה ומאפשרת הבנה מעמיקה של סיבת ההפניה. כמו כן, מאפשרת ההערכה לתכנן את הטיפול באופן מיטבי על ידי מיקוד במאפייני הדיאדה ובצרכיה. בסדנא גם נתנסה בהערכת דיאדה ונחבר את ההערכה למוקדי הטיפול, למשאבים של הדיאדה ולקשיים הצפויים. רצוי שאחת /אחד המשתתפים בסדנא יביא תיאור מפורט של פגישה עם הורה-ילד או גם הורה-ילד-מטפל. ביחד ננתח פגישה זו ונתנסה ביישום הכלי.

פרופ' יהודית הראל

פרופסור אמריטה בחוג לפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה. מרצה ומדריכה על פסיכופתולוגיה התפתחותית ועל טיפול דינאמי בילדים. אחת ההוגות של המודל הדיאדי החיפאי. לשעבר: שותפה לראשות התכנית לפסיכולוגיה קלינית-חינוכית, באוניברסיטת חיפה, פסיכולוגית ראשית במכון "חנה חושי" להתפתחות הילד, וראשת התכנית לפסיכותרפיה פסיכואנליטית בחיפה.

טבלת מחירים

חבר הפ"י	לא חבר הפ"י	
₪ 1770	₪ 2170	מומחה או מתמחה – עלות לאדם בחדר זוגי
₪ 2410	₪ 2810	מומחה- עלות לאדם בחדר יחיד
₪ 1620	₪ 1820	מתמחה- עלות לאדם בחדר לשלושה
₪ 1570	₪ 1720	סטודנט- עלות לאדם בחדר לשלושה
₪ 210	₪ 320	סטודנט – עלות ליום השתלמות (כולל ארוחת צהריים)
₪ 165	₪ 165	תוספת ארוחת ערב לסטודנט שאינו לן במלון

הערות למחירון:

הרישום המוקדם יפתח ב-05.12.2019

המחירים ברישום המוקדם בתוקף לנרשמים עד לתאריך 01.01.2020

לנרשמים מיום 02.01.2020 תחול תוספת של 60 ₪ בכל קטגוריה.

מהרו להירשם!!

מחיר סטודנט הינו לסטודנטים בפועל בלבד. במידה וסיימת לימודים יש להירשם כמתמחה.

לתשומת לב הסטודנטים: דמי חבר להפ"י הינם 80 ₪ לשנה לסטודנט (ראה פרטים להלן), וההצטרפות מוזילה את עלות הכנס באופן משמעותי.